

Digitaliseringsdirektoratet
Norwegian Digitalisation Agency

Webinar om samfunnsansvar i offentlige anskaffelser 26. mai 2020

—

<https://www.anskaffelser.no/samfunnsansvar/sosialt-ansvar>

Jenny Ählström

Jenny.ahlstrom@digdir.no

Agenda:

- Veiledning på Anskaffelsesportalen om offentlige anskaffelser og menneskerettigheter. /v Jenny Ählström, seniorrådgiver, Digdir.
- Etisk Handel Norge forteller om fordelene med felles kontraktsoppfølging og presenterer et nytt samarbeidsprosjekt-Bærekraft 17./v Magne Paulsrud, seniorrådgiver, EHN.
- Ivaretagelse av menneskerettigheter i globale leverandørkjeder - Erfaringer fra etterlevelse av kontraktsvilkår: Hvilke er de vanligste avvikene og hvilken type dokumentasjon bør etterspørres når leverandører lukker avvik? /v Siri Engesæth, daglig leder, Factlines.
- Spørsmål og diskusjon

Høyriskoleleverandører og Covid-19

Covid-19 situasjonen påvirker de mest sårbare. Arbeiderne i lavkostland under produksjonen av høyriskoleprodukter. Som innkjøper har du et ansvar for å sikre at de største høyriskoleleverandørene som dere har rammeavtaler med har implementert prosesser og rutiner for å tilpasse virksomheten til Covid-19 i globale leverandørkjeder. Enkelte industrier, spesielt innen medisinsk forbruksmateriell har opplevd en ekstraordinært produksjonstpress. Hvordan har dette påvirket arbeidsforholdene relatert til ekstrem overtid, ulovlig tvingende overtid og overtidsbetaling? Andre høyriskolekategorier, for eksempel kontorrekvisitaindustrien, opplever å andre siden orderkanselleringer og massiv arbeidsoppsigelser.

Det er de største offentlige virksomhetene, som har høyriskoleproduktkontrakt for store beløp - enkelte høyriskolekontrakt innen IKT industrien kan oppgå til 100 000- 500 000 kr - om forventes ta størst ansvar for å kontrollere, i første rekken de største leverandørene som kan ha hundretusenvis av arbeidere i leverandørkjeden som rammes av Covid-19 situasjonen.

Etterspør informasjon om håndtering av arbeidsforholdene på produksjonsenhetene for dere høyriskoleprodukter din virksomhet bruker i store volumer i den daglige driften.

Send ut spørsmålsskjema

Vi anbefaler at du sender ut spørsmålsskjemaer, for eksempel i Forms eller på epost, der du stiller spørsmål for å forsikre deg om at nødvendige tiltak for å tilpasse leverandørkjedestyringen til Covid-19 situasjonene er gjennomført.

Relevante spørsmål til høyrisikoleverandørene som opplever ekstraordinær orderinngang er: Hvordan har din virksomhet tilpasset leverandørkjedestyringen til Covid-19 situasjonen i leverandørkjeden? Hvilke tiltak er gjennomført for å kontrollere nødvendig smittespredningstiltak og sikkerhetstiltak på de produksjonsenhetene som opplever ekstrem orderinngang?

Relevante spørsmål til høyrisikoleverandørene som opplever ekstraordinær kansellering av order: Hvordan har din virksomhet tilpasset leverandørkjedestyringen til Covid-19 situasjonen i leverandørkjeden? Hvordan har dere kontrollert at produksjonsenhetene ikke får unødvendige utsettelse av betalinger? Har dere fått statlig Covid-19 støtte som dere kan bruke for å gjennomføre forskuddsbetalinger?

Covid-19 spørsmål til høyrisikoleverandører:

Relevante spørsmål til høyrisikoleverandørene som opplever ekstraordinær orderinngang er: Hvordan har din virksomhet tilpasset leverandørkjedestyringen til Covid-19 situasjonen i leverandørkjeden? Hvilke tiltak er gjennomført for å kontrollere nødvendig smittespredningstiltak og sikkerhetstiltak på de produksjonsenhetene som opplever ekstrem orderinngang?

Relevante spørsmål til høyrisikoleverandørene som opplever ekstraordinær kansellering av order: Hvordan har din virksomhet tilpasset leverandørkjedestyringen til Covid-19 situasjonen i leverandørkjeden? Hvordan har dere kontrollert at produksjonsenhetene ikke får unødvendige utsettelse av betalinger? Har dere fått statlig Covid-19 støtte som dere kan bruke for å gjennomføre forskuddsbetalinger?

Offentlige Anskaffelser & Menneskerettigheter

§ 5 LOA (2017)

**Pålegger offentlige oppdragsgiver
å ha egnede rutiner for å fremme
grunnleggende
menneskerettigheter ved
høyrisikoanskaffelser**

Høyriskoprodukter

Systematisk dokumentasjon av brudd på menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og nasjonal lovgivning

Bygningsmaterialer (naturstein og tømmer)

Elektronikk og IKT >

Mat og drikke >

Medisinsk forbruksmateriell/utstyr >

Kontorrekvisita >

Leke- og idrettsutstyr >

Møbler >

Tekstiler, arbeidsklær og fottøy >

<https://www.anskaffelser.no/samfunnsansvar/sosialt-ansvar/laer-om-hoyriskoprodukter>

Barnearbeid i tekstilindustrien og gruveindustrien

Slavearbeid i produksjon av enganghansker

Særskilte kontraktsvilkår

Kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden

Leverandøren skal under hele kontraktperioden overholde punkt 1-4 i kontraktsvilkårene.

Kontraktsvilkårene bygger på FN's veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter¹ med aktsomhetsvurderinger som metode. Aktsomhetsvurderinger er en internasjonalt anerkjent metode for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan virksomheter håndterer eventuell negativ påvirkning på arbeidstaker- og menneskerettigheter i egen virksomhet og i leverandørkjeden².

Dersom Leverandøren bruker underleverandører for å oppfylle denne kontrakt, er Leverandøren forpliktet til å videreføre og bidra til etterlevelse av kravene i leverandørkjeden.

1. Overholdelse av internasjonale konvensjoner og arbeidsmiljølovgivningen i produksjonsland

Varene som leveres i denne kontrakt skal være fremstilt under forhold som er i overensstemmelse med kravene angitt nedenfor. Kravene gjelder i Leverandørens egen virksomhet og i leverandørkjeden. Kravene omfatter:

- ILOs kjemikonvensjoner om tvangsarbeid, barnarbeid, diskriminering, fagforeningsrettigheter og retten til kollektive forhandlinger: nr. 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 og 182³.
  - Der hvor konvensjon 87 og 98 er begrenset ved nasjonal lov skal arbeidsgiveren legge til rette for, og ikke hindre alternative mekanismer for fri og uavhengig organisering og forhandling.
- FN's barnekonvensjon, artikkel 32⁴.
- Arbeidsmiljølovgivningen i produksjonsland⁵. Av særlige relevante forhold fremheves 1) lønns- og arbeidstidsbestemmelser, 2) helse, miljø og sikkerhet, 3) regulære ansettelsesforhold, inklusive arbeidskontrakter, samt 4) lovfestede forsikringer og sosiale ordninger.

Der hvor internasjonale konvensjoner og nasjonal lovgivning omhandler samme tema, skal den høyeste standarden alltid gjelde.

¹ https://www.ohchr.org/documents/publications/GuidingPrinciplesBusinessr_eN.pdf

² Kontraktsvilkåret er avgrenset til å omhandle menneske- og arbeidstakerrettigheter. Aktsomhetsvurderinger i kontraktsvilkåret er derfor avgrenset til å omhandle disse områdene. OECD har utarbeidet en veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Denne omhandler også andre tema, som blant annet miljø, antikorupsjon og forbrukerinteresser. Les mer om aktsomhetsvurderinger her: <https://nettsteder.regjeringen.no/ansvarlignaringst/2/iles/2019/01/Aktsomhetsvurderinger-for-ansvarlig-n%C3%A6ringsliv-brosjyre.pdf>

³ <https://www.ilo.org/global/standards/introduction-to-international-labour-standards/conventions-and-recommendations/lang-en/index.htm>

⁴ <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>

⁵ <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>

⁶ Her menes alle produksjonsland i leverandørkjeden der utvinning og produksjon av råvarer og/eller komponent/halvfabrikata og/eller ferdigvare, inklusive distribusjon og transport, skjer.

2. Policies og rutiner

For å oppfylle kravene i punkt 1, samt for å forebygge og håndtere eventuelle avvik fra kravene, skal Leverandøren ved ~~kontraktstart~~ eller senest innen 6 måneder etter ~~kontraktstart~~, ha:

- 2.1 En eller flere offentlig tilgjengelige policies, vedtatt av styret. Innholdet skal som minimum omfatte en forpliktelse om å etterleve kravene i punkt 1, i egen virksomhet og i leverandørkjeden. En eller flere ansatte på ledelsesnivå skal ha ansvar for etterlevelse.
- 2.2 Rutiner for formidling og regelmessig oppfølging av slik policy i egen virksomhet og i leverandørkjeden.
- 2.3 Rutiner for å utføre regelmessige risikoanalyser i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Det innebærer å identifisere og prioritere risiko for brudd på kravene i punkt 1. Rutinen(e) skal også beskrive hvilke tiltak Leverandøren vil iverksette for å forebygge, stanse og/eller redusere konsekvensene av brudd på kravene. I tråd med metoden for aktsomhetsvurderinger skal alvorligst risiko, uavhengig av hvor i leverandørkjeden risikoen er, prioriteres først.

3. Kontraktoppfølging

Leverandøren skal sikre at kravene i punkt 1 og 2 etterleves i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Oppdragsgiver kan kreve at etterlevelse dokumenteres ved en eller flere av følgende tiltak:

- 3.1 Dokumentere vedtatte policies og rutiner, jf. punkt 2.
- 3.2 Gi en oversikt over produksjonsenheter i leverandørkjeden for utvalgte risikoprodukter, og/eller -komponenter og/eller -råvarer, bestemt av Oppdragsgiver.
- 3.3 Besvare egenrapportering senest seks uker etter utsendelse fra Oppdragsgiver, med mindre Oppdragsgiver har satt en annen frist.
- 3.4 Dokumentere gjennomført risikoanalyse, og rapportere om oppfølging og håndtering av funnene.
- 3.5 Delta i oppfølgingssamtale(r) med Oppdragsgiver, og eventuelt andre relevante interessenter.
- 3.6 Fremvise rapport(er) relevant for kravene i punkt 1. Rapport(ene) skal komme fra uavhengig part.
- 3.7 Kontroll og revisjon av kravene i punkt 1 og 2 på Leverandørens hovedkontor⁶.
- 3.8 Kontroll og revisjon av kravene i punkt 1 og 2 i leverandørkjeden⁷. Kontroller og revisjoner skal etterstrebes gjennomført i samarbeid mellom Leverandøren og Oppdragsgiver.

Dersom Leverandøren blir klar over forhold i strid med punkt 1 og 2 i leverandørkjeden, skal Leverandøren rapportere dette til Oppdragsgiver uten ugrunnet opphold.

⁶ Kan gjennomføres av Oppdragsgiver eller den Oppdragsgiver bemyndiger.

⁷ Oppdragsgiver, eller den Oppdragsgiver bemyndiger, har rett til å gjennomføre kontroller i leverandørkjeden. Ved kontroll plikter Leverandør å fremskaffe kontaktopplysninger. Disse behandles i overensstemmelse med ~~GDPR~~.

4. Sanksjoner

Ved brudd på punkt 1-3, eller om det foreligger mangler i dokumentasjonen, gjelder sanksjonsbestemmelser i hovedkontrakten med følgende tillegg og presiseringer.

Oppdragsgiver kan:

- 4.1 Kreve retting: Leverandøren skal rette brudd innen en tidsfrist satt av Oppdragsgiver. Leverandøren skal fremlegge en tiltaksplan for når og hvordan bruddene skal rettes. Tiltakene skal være rimelige sett i forhold til bruddenes art og omfang. Tiltaksplanen skal fremlegges innen fire uker, med mindre Oppdragsgiver har satt en annen frist. Oppdragsgiver skal godkjenne tiltaksplanen, og dokumentasjon av rettelser.
- 4.2 Iverksette midlertidig stans i hele eller deler av leveransen når:
  - 4.2.1 Mangler ikke blir utbedret innen rimelig tid.
  - 4.2.2 Leverandøren ikke oppfyller kravet om å fremlegge tiltaksplan.
  - 4.2.3 Tiltaksplanen ikke blir overholdt.Eventuelle erstatningskjøp som foretas hos annen leverandør er ikke å anse som kontraktsbrudd.
- 4.3 Kreve at Leverandøren bytter underleverandør: Ved vesentlige og gjentakende brudd eller hvis tiltaksplanen ikke blir overholdt. Dette skal skje uten kostnad for Oppdragsgiver.
- 4.4 Heve kontrakten: Ved vesentlige eller gjentakende brudd.

Det bekreftes at Leverandøren har lest, forstått og akseptert kontraktsvilkårene som gjelder for denne kontrakt.

.....
Navn, daglig leder, [Leverandør]

.....
Sted/Dato

.....
Underskrift, daglig leder, [Leverandør]

Egenrapportering

For [Oppdragsgiver], heretter kalt oppdragsgiver, er det av stor betydning at de produktene/komponentene vi anskaffer med offentlige midler er produsert under lovlige og anstendige arbeidsforhold. Dette betyr at produktene/komponentene omfattet av denne kontrakten skal være fremstilt under forhold som er forenlige med sentrale FN-konvensjoner, ILO-konvensjoner og nasjonal arbeidslovgivning på produksjonsstedet (som spesifisert i kontraktsvilkår – etiske krav).

Egenrapportering er et ledd i oppfølgingen av de etiske kontraktsvilkårene i denne kontrakten og skal undertegnes av ansvarlig leder hos [Leverandør], heretter kalt leverandør. Utfylt skjema skal sendes inn innen fire uker fra utsendelse.

Dette dokumentet inneholder spørsmål med tilhørende veiledning til leverandør om hvordan spørsmålene skal besvares og dokumenteres.

Dette feltet fylles ut av oppdragsgiver:	
Leverandør:	
Kontrakts-/avtalenummer:	
Svarfrist:	

.....
 Navn, daglig leder [leverandør]

.....
 Sted/Dato

Siste revisjon: Februar 2017

	<p>inneholde firmanavn, adresse og land. Kartlegg flere ledd i leverandørkjeden dersom dere har kjennskap til det og/eller dersom oppdragsgiver har bedt om det.</p> <p>Dersom produksjonsenheten(e) er sertifisert i henhold til en standard for ansvarlig produksjon skal du oppgi sertifisering, og oppdatert dokumentasjon på sertifisering må legges ved. Dersom produktet er merket skal det oppgis hvilken merkeordning/sertifisering som gjelder, og oppdatert dokumentasjon på sertifisering må legges ved.</p> <p>Eksempel på beskrivelse av leverandørkjeden til de utvalgte produktene/komponentene i denne kontrakten:</p> <p>Produkt/komponent 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adresse til agent/mellomledd • Adresse til produksjonsenhet 	
--	--	--

Produkt/komponent:	Begrunnelse for valg av produkt/komponent:

	Spørsmål	Forslag til dokumentasjon	Svar og henvisning til dokumentasjon
1.	Har dere vedtatt Code of Conduct/etiske retningslinjer/ kontraktsvilkår for etiske krav eller lignende?	<p>Dokumentasjon kan være Code of Conduct/etiske retningslinjer/ kontraktsvilkår for etiske krav eller lignende som tilsvarer de etiske krav gjeldende i denne kontrakten.</p> <p>Legg ved retningslinjene i sin helhet eller lenken til en nettbasert versjon og henvis til punkt og side:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forbud mot barnarbeid - Forbud mot tvangsarbeid/slavearbeid - Forbud mot diskriminering - Rett til organisasjonsfrihet og kollektive forhandlinger - Etterlevelse av gjeldende lands arbeidsrett og arbeidslovgivning 	
2.	Kan dere beskrive og/eller illustrere leverandørkjeden til de utvalgte produktene/komponentene i denne kontrakten?	<p>Kan beskrives og/eller illustreres i dette dokumentet eller legges ved som separat dokument. Adressen til underleverandører skal inneholde navn på firma, adresse og land. Med underleverandører menes agent/mellomledd eller lignende og produksjonsenhet eller lignende.</p> <p>Med agent menes en underleverandør som har tilknytning til/kontakt med produksjonsenheten(e). Med produksjonsenhet menes minimum der ferdigstilling av produktet skjer, som for eksempel på en fabrikk. Adressen til agent(ene) eller lignende og produksjonsenhet (ene) eller lignende skal</p>	

Siste revisjon: Februar 2017

	<p>har ansvar for oppfølging av de etiske kontraktsvilkårene i denne avtalen.</p>		
5.	Hvordan følger dere opp de etiske kontraktsvilkårene med underleverandører?	<p>Beskriv hvordan dere følger opp de etiske kravene, for eksempel en rolle- og ansvarsbeskrivelse. Beskrivelsen bør også inneholde informasjon om hvordan dere kartlegger risiko og følger opp deres underleverandører med utgangspunkt i risiko, for eksempel deres prosess-/rutinebeskrivelse for ansvarlig leverandørkjedestyring. Dokumentasjonen kan også inneholde informasjon om hvilke risiki dere har identifisert i leverandørkjeden til de utvalgte produktene/komponentene. Dere kan også si noe om enkelte risikofaktorer utgjør større risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter enn andre, og begrunnelse for denne vurderingen.</p>	

Digitaliseringsdirektoratet
Norwegian Digitalisation Agency